

[Ole Henriksen]

og den investering, som er foretaget i uddannelsen af medarbejdere, som går tabt. Alt sammen ting, som gør det utilstadeligt, at et moderne og demokratisk samfund overlader til enkeltpersoner eller en lille kreds af personer, af kapitalejere, suverænt at forvalte disse arbejdspladser. Det er nok et af hovedproblemerne omkring denne forespørgsel, nemlig at det er overladt til ganske få personer at forvalte denne ledelsesret og ejendomsret på en måde, som ikke altid er i samfundets interesse.

Vi skal erkende, at der er både syge og sunde virksomheder, når vi snakker om problemet. Jeg tror ikke, at vi får noget samfundssystem nogen sinde – det vil jeg da ikke håbe – hvor en syg virksomhed ikke skal gå nedenunder og hjem. Vi må nok erkende, at det er nødvendigt i alle samfundssystemer, at kunstigt åndedræt til virksomheder, som ikke kan fungere, ingen berettigelse har.

Problemet er vel nok de sunde virksomheder, som i dag bliver spekuleret nedenunder og hjem. Desværre er det sådan, at der er alt for mange ting i samfundet, som det er mere attraktivt at placere sine penge i end netop virksomheder. Jord og fast ejendom er vel nok det mest slående eksempel. Det er vel nok et spørgsmål, om ikke vi i en sådan debat skal diskutere disse fristelser for kapitalen til at prøve at investere pengene i uproductive formål fremfor at investere i virksomheder.

Jeg synes, at vi i den senere tid har haft disse eksempler på meget nært hold. Der har været nævnt problemet med Kastrup og Holmegaards Glasværker, som nu forhåbentlig bliver løst på en i hvert fald nogenlunde tilfredsstillende måde – jeg siger kun »nogenlunde tilfredsstillende måde«. Det tilfredsstillende må ligge i, at produktionen nu flyttes til et andet sted her i landet, fremfor at det overlades til udlandet at producere flasker, men der opstår dog et reelt problem på Kastrup og Holmegaards Glasværker, som gør, at der bliver en del arbejdsløse på dette område. Det er et af eksemplerne på, hvordan det kan lykkes at få drejet en virksomhedslukning til at blive mindre mærkbar for samfundet, end tilfældet ellers ville have været, her hvor man ser, at kapitalejerne egentlig havde en helt anden plan med en sådan virksomhed.

Vi ser også eksemplet med Hollesens radiatorfabrik, som egentlig var en sund fabrik – der var stor efterspørgsel efter dens produkter – men som af et ganske lille antal mennesker spekuleres bort til fordel for investering af kapital i andre ting.

Vi har andre eksempler, hvor man har undladt at investere i virksomhederne igennem lang tid. Jeg synes, at Teglhølmstøberiet er et eksempel herpå. Det er klart, at man godt kan komme til sine medarbejdere og sige i samarbejdsudvalget: I kan nok se, at denne virksomhed giver underskud nu, og vi får ingen ordrer hjem fra udlandet. Når man ikke har investeret i denne virksomhed igennem de sidste 10–20 år, så betyder det selvfølgelig, at virksomheden langsomt må sygne hen. Det er noget, man må betegne som en langsom virksomhedsslagning, noget, hvor medarbejderne overhovedet ikke har nogen reel indflydelse på, om dette foregår.

Nogle oplever, når de møder om morgenen, at nøglen er drejet om, det er den hurtige eksekution af en virksomhed, og andre oplever altså, at man får en langvarig sygdom i virksomheden, fordi kapitalen ikke ønsker at investere mere. I begge tilfælde står man fra medarbejdernes side og fra samfundets side over for fuldbyrdede kendsgerninger, hvilket betyder, at vi overhovedet ingen indflydelse har på, hvornår virksomhedsejeren ønsker at foretage dette skridt.

Derfor er det klart, at vi må nå frem til tilstande, hvor vi fra samfundets side og fra medarbejdernes side – ikke mindst det sidste er afgørende – vil være i stand til på ethvert givet tidspunkt at gribe ind over for, at en virksomhed slagtes enten langsomt eller hurtigt. Der har vi selvfølgelig ikke nogen patentløsning. Jeg tror ikke, at folkettingen kan samles om nogen løsning i hvert fald af dette spørgsmål. Fra socialistisk folkeparti vil vi da meget gerne indgå i en meget positiv forhandling for at sikre, at medarbejderne får en altovervejende indflydelse, ikke bare på den kapital, som de er med til at spare op i virksomheden, altså som regel stående i reservefunds, og hvad det kan være, men også med hensyn til, at de kommer med i dispositionsretten og kommer med til at forvalte de offentlige indskud, som på den ene eller den anden måde tilflyder virksomheden. Kort sagt, at man igennem en eller anden form for virksomhedsdemokrati, økonomisk demokra-